

Izjaja trikrat na teden, in sicer v torek, četrtek in soboto ob 4. uri popoldne ter stane po pošti prejmana ali v Gorici na dom pošiljana:

vse leto . . . 15 K
 3/4 „ . . . 10 „
 1/2 „ . . . 5 „

Za Nemčijo K 10 00. — Za Ameriko in inozemstvo K 20. — Posamične številke stanejo 10 vin. „SOČA“ ima naslednje izredne priloge: Ob novem letu „Kažipot po Goriškem in Gradiščanskem“ in dvakrat v letu „Vozni red železnic, parnikov in poštne zvez“. Na naročila brez dopolnjenega naročnine se ne oziramo.

SOČA

Telefon št. 83.

»Vse za narod, svobodo in napredek!« Dr. K. Lavrič.

Uredništvo
 se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadstr. na desno.

Upravništvo
 se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v I. nadstr. na levo v Goriški Tiskarni.

Naročnino in oglasi je plačati loco Gorica.

Oglasi in poslanice se računijo po Petit-vrstah, če tiskano 1-krat 16 vin., 2-krat 14 vin., 3-krat 12 vin. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. Večje črke po prostoru. Reklame in spisi v uredniškem delu 30 vin. vrsta. — Za obliko in vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

Gorica, dne 2. 10. 1912.

Tesnobno se obračajo vsa jugoslovansko čuteča srca: tja do na Balkan, v oni zgodovinski kos Evrope, kjer je jugoslovanski narod trpel več in hušje, nego kedaj katerikoli. Po več ko 400 letni dobesedni sužnosti se je narod pred polstoletjem osvobodil, sedaj se osvoboda v drugič. Uvod v jugoslovansko vprašanje je končan. Z vojno proti Turčiji pa se prične prvo obeh velikih, glavnih poglavij jugoslovanskega vprašanja: Reševanje balkanskega problema. Kadar bo rešen ta, mora slediti in bo sledil avstrijski problem. To je kratka formulacija zgodovinskega procesa, ki se dogaja tam dole in ki je za naš narod in za našo državo mnogo, mnogo važnejši, nego vse ono, kar je ustvarila habsburška dinastija od l. 1804. naprej pa do 1866. in pa neposredno od tega leta naprej do danes. V trenutku, ko hočemo objeti z mislijo ves ta problem in mu prodreti do dna duše in bistva, se zavemo uprav katilinske zločestosti germansko-madžarskega centralističnega dualizma, germansko-madžarske nadvlade nad avstrijskimi slovanskimi narodi. Vsi naši interesi, državni kakor narodnostni, gredo za tem, da se ustvari ob Donavi, Jadranu in Savi močna slovanska država, ki bi imela najožji stik in zvezo s celim Balkanom. Praga, Dunaj, Trst, Zagreb, Varna, Carigrad, Solun. V tem okvirju leži več, ko velika zgodovina narodov, med katere se je po kruti ironiji usode zarinil alemansko-madžarski klin. In v kljub severnjaški premoči »kleindeutsch« politike Hohenzollerjev z Bismarckom, ki je vrgeł Avstrijo l. 1866. iz nemške zveze, nam vladajo še vedno alpski Nemci, ki postajajo vedno bolj »alldeutsch«, v zvezi z vshodnim sinom vzete nam puste. Ustvarili so nam svoja državna prava, svoje artikole in konvencije, dali nam svoje paragrafe, ministre, armada, šole in kapital, svoje koloniste, učitelje in uradnike, svoje Aerenthale, Hedervarije, Cuvaje in Andrassyje. Tlačili so nas v prid alpskim Nemcem, poljski šlahi in madžarskim bečarom. »Dumm und boshaft« je bil njihov sistem, čegar krona je dualizem: Neumen, ker ni videl in ne vidi avstrijskega državnega interesa tam, kjer je, ampak v Berlinu; zločest, ker nam je vedé in hoté dajal mesto kruha samouprave kamen nemštva, propadanja, zlorabe zakonov. Pa še smo tu. Čehi so močni, Jugoslovani pa vstaja in njegove zalteve postajajo važnejše, dokler ne bodo nekega dne postale odločilne za »biti ali ne biti« Avstrije kot velesile.

Toda avstrijski problem za enkrat ni najaktualnejši. V razvoju dualizma do absurdnosti je nekako upravičeno, da je nam sovražni pritisk danes tujši, nego kedaj poprej. Prvič še mi sami — Hrvati, Slovenci, Srbi v trojedini kraljevini, Dalmaciji, Hercegovini in na Slovenskem — nisimo razvili onih sil, ki jih moramo razviti, če hočemo samostojno reševati svoj problem. Drugič pa še bečarsko-alemanski imperalizem ni izgubil upanja, da pride do Soluna brez nas in preko nas. Uvodniki nemških in čifutskih listov so to zadnje dni prav jasno povedali, pa tudi komunikeji našega zunanjšega ministrstva, izjave in ekspoziji Berchtolda, Stürgkha itd. — Zato smo še brezpravni, namreč ne pred zakonom, pač pa dejanski; zato še vedno vlada Hrvatsko Cuvaj, po naročilu ogrske bande. Naš dualizem namreč ne bo poprej odpravljen, dokler ne bo odpravljen njegov predpo-

gaj: Mednarodnemu kapitalizmu izročena, zato od mednarodnega kapitalizma ščiten Turčija. Zato je vsemu gospodarskemu in političnemu preporodu balkanskih slovanskih držav immanentna tendenca osvoboditi se docela od turške izcrpvalne vlade, pridobiti si samostojnost in vstopiti kot neodvisen političen in ekonomski faktor na svetovni trg z blagom in ljudmi. Tisti dan, ko bo Turčija vržena iz Evrope ali vsaj ukročena, tisti dan postane akutno vprašanje zveze vseh avtonomnih in suverenih balkanskih držav in provinc v enotno zvezno organizacijo. Tisti dan bo odpravljeno iz zgodovine ono nasprotstvo, ki je rodilo Slivnico, ta nagrobnik nekdanjega, in če bog da, to zibel bodočega jugoslovanstva. Tisti dan bomo rekli: Balkan je svoboden, sedaj mora postati močan.

Pri Kraljevem Gradcu je Bismarck vrgeł Avstrijo iz nemške zveze. Združeni Balkan mora vrgeł Turčijo iz Evrope. Potem bo sedaj še dualistična Avstrija prišiljena iskati in najti najtesnejših vezi z balkansko federacijo, sama bo morala postati zveza narodov na najširši demokratični in enakopravni podlagi, toda s pretežno slovanskim značajem. Takrat postane jugoslovansko vprašanje akutno tudi dejanski tam, kjer je danes akutno le v besedi, — v naših najvišjih krogih, kojih glasilo je »Reichspost«. Takrat se bosta Aleman in Bajuvar, naši alpski nemški plemeni, morala zadovoljiti s svojim ozemljem, Trst in Solun pa bosta naša, deloma po ozemlju, deloma po vplivu. Je-li bo s tem zadovoljna Evropa? Tu bo pa treba govoriti resno besedo. Evropa se mora zadovoljiti z izbero: Ali močno slovansko Avstrijo, opirajočo se na močan slovanski jug, ali pa mnogo, mnogo premočno Nemčijo, njeno schimmernde Wehr in njenega sekundanta, nemško Avstrijo. Jutrašnja vojna na Balkanu je udarec nemštvu, tistemu nemštvu, ki je zmagalo pri Kraljevem Gradcu, pri Sedamu in ki zmaguje v podrobnem boju ob mejah, v trgovini, mestih . . .

Nismo prijatelji vojne; grozna je, barsbarska, uničuje ljudi, življenja, srečo, blagostanje. Toda so časi, ko je tudi vojna etično opravičljiva, ker je manjše, začasno zlo, s katerim se odpravljajo večje, trajno zlo. Dokler ne bo svoboden balkanski Slovan in z njim svoboden avstrijski Slovan, dotlej nimata prava demokracija in socializem, kakor sta lepa, pri nas nobenih trdnih tal. Sedanji turško-nemški sistem je v interesu najnesramnejšega kapitalizma in politične odvisnosti v njegove svrhe. Udarec proti Turčiji je tudi udarec proti kapitalizmu. Ta udarec je potreben in prej ali slej neizogiben. Narodnostna država je nastala v Angliji, v severni Ameriki, v Franciji, 1866. v Italiji in 1870. v Nemčiji, sedaj sta na vrsti Avstrija in Balkan. Balkanska vojna naj uniči predzadnje veliko trdnjavo konservatizma, Turčijo, ona naj da Avstriji možnost zgodovinsko nujnega razvoja iz dualizma v narodnostni federalizem, ona naj ustvari pravo ravnotežje v Evropi. Potem pride vrsta še na Rusijo oziroma na ruski sistem, ki je še zaenkrat zmogel revolucijo. Vojna na Balkanu naj da končno balkanskim Jugoslovanom novo vsebino in novo pravno obliko, jih postavi med druge evropske narode, da se bodo i oni mogli in morali boriti obenem z velikim svetom za svetovna vprašanja gospodarstva in življenja ljudstev. Vojna balkanske federacije proti Turčiji je boj za evropsko kulturo, je kulturni čin.

Le nekaj nas danes teži: Take vojne ne sme biti, če jugoslovanske države niso nanjo pripravljene ali pa če nimajo prostih rok. Zato se vprašujemo s tesnobo, ali je koalicija Bolgarske, Srbije, Črne Gore in Grčije dovolj močna, da izpodnese lončene noge otomanskega kolosa? In pa: Ali se posreči preprediti, da poseže Avstrija vmes — po ukazu iz Berlina? Da, gospodarski vpliv Berlina je na Balkanu danes številno ravno tolik, kakor naš, moralno pa desetkrat večji, in možno je, da pošlje Viljem II. našo armada v balkansko žerjavico po svoj kostanj. To se mora preprediti za vsako ceno, v državni interesu Avstrije in v narodnem interesu Jugoslovanov. Oborožena intervencija Avstrije v Sandžaku utegne biti sunek proti nam samim in zato blagurnemu vsakogar, ki bo znal in mogel zadržati tako oboroženo intervencijo Avstrije (ali pa njene zaveznice Rumunije) v berminskem zmislu, pa naj že zadrži to nesrečo sebična Francija, še bolj sebična Anglija ali pa konservativna Rusija.

S tesnobo v srcu gledamo na jug, blazstamo po časopisu in čakamo, kaj pride, zmaga ali poraz.

K.

Kuferaši na pomolu.

V Bosni, koncem septembra.

Kuferaši! Tako imenujejo Bosanci in Hercegovinci priseljence in vsakega, ki pride preko Save; vsak jim je Švaba in »kuferaš«, t. j. človek, ki je priromal v avstrijsko Ameriko s culo pod pazduho ali kovčekom v roki.

Tem »kuferašem« — in pod to firmo so zastopani v trgovini in privatnih podjetjih največ madžarski židje, a pri uradništvu pa Poljaki, Čehi in Nemci — napovedujejo domačini boj na celi črti.

»Zeman«, organ ujedinjene muslimanske organizacije, piše pod gorenjim naslovom:

»Gospoda, iz katerih je šele Bosna napravila ljudi, katerim je namesto pastirskega koruznega kruha dala sladke zalogaj, zopet pokazuje svoje rogove in zopet nas silijo nagajiviti in brezobzirni tujci, da vržemo od sebe vse obzire in znosljivost do sosedov, ter nadaljujemo naše opravičene napade na preveliko bahatost naših tujcev in na njihovo domišljijo: da je Bosna in Hercegovina okupirana in anektirana samo zato, da v nji bogate in se rede tujci; a domačini da smo njih sužnji.

Predno preidemo na stvar samo, moramo povdariti važen moment tega vprašanja: Vsi domačini se strnemo v tej borbi v močno falango, ne oziraje se na naše nekoliko precstre strankarske zadevice, da vbranimos svoje interese pred napadajočim tujcem. Vsi kakor en mož naskočimo našega skupnega neprijatelja, in ko končamo boj proti zatiratelju, se bomo zopet kregali in »strančarili«. Mislimo, da je potrebno, da je to dejstvo znano našim tujcem, in naj si je zapomnijo v svoje ravnanje. Da pišemo te vrstice, je povod neki neznan ali karakterističen slučaj, ki se je te dni odigral med tremi glavnimi domačimi zavodi in nekaterimi kuferaškimi lačneži. Ta slučaj pa je v madžarskem časopisu, posebno pa v od vlade subvencioniranem »Pester Lloyd«, slikan, kakor da je vse, kar je v Bosni in Hercego-

vini monarhijskega a posebno madžarskega interesa in kapitala v nevarnosti.

Koliko drzovitosti in ironije imajo v sebi te besede.

Stopamo že v petintrideseto leto, kar je monarhija okupirala našo domovino. Ali je potrebno le eno besedo napisati, komu je šla vsa ta leta uprava dežel na roko — mislimo, da ne, ker to vemo domačini in tujci, kateri žive med nami, in celo potnik, ki je preživel pri nas samo par ur, ve to. Ne bodemo ponavljali starih tožb in mislimo, da ni potrebno, ker nam to sami tujci priznavajo in se celo s tem ponašajo. Večina uradniških višjih in nižjih mest je v njihovih rokah ter vsa večja in manjša denarna podvzetja. Tujcu se ponuja in daje vse, pa celo tudi oni posli, kjer ni treba vlagati kapitala in ni treba imeti nobene posebne »kuferaške« učenosti in sposobnosti. Naša uprava ni pazila niti na navadno formo, da se magari po imenu vzame dvojica ali trojica domačinov. Ne . . . vse, kjer se je moglo kaj narediti in zaslužiti, to je bilo za nas zaklenjeno s sedmimi ključavnicami.

Gledali smo z boleščjo v duši v to naše vsakdanje zapostavljenje in škripali z zobmi; mrzili in prezirali odjemalce naših zalogajev, ali nismo mogli ničesar storiti, kajti roka je bila vzdignjena, da zapoveduje trpinu, vzdignjeni so bili bajoneti, da se zaderejo v naša telesa. Bili smo bojazljivi in bali smo se ter se nam je škoda zdelo, izpostaviti naša lačna telesa bajonetu, pa smo se v svoji malodušnosti rajše vdali zastarelemu orijentalškemu čakanjju usode, in da nam sama od sebe pride rešitev.

Videli smo, da se vrše ravno taki in slični procesi tudi drugod v drugih deželah, ki jih je osvojila druga država. Za primer imenujemo samo Bulgarsko, katera je osvojena v isti čas kakor naša domovina. Tudi na Bulgarskem so bili uradniki tujci, in vsa industrijska, denarna, trgovska in jednaka podvzetja so bila v njihovih rokah. Ali, sedaj čez 35 let ni na Bulgarskem o tujcih niti govora. Od ministerskega predsednika do sluge so vsi samo domači sinovi. Vsa industrijska podjetja, denarni trg, trgovina, obrt, vse je v rokah domačinov.

A pri nas? Kakor je bilo pred 34temi leti, tako je tudi danes. Avstro-Ogrska je sicer prišla v Bosno, pod firmo, da pacificira, da zadovolji ljudstvo, da ga kultivira, osreči in dovede k napredku; a v resnici vsega tega ni storila, ker se tudi danes sliši po bosanskih mestnih in vaških muslimanskih kočicah potajen razgovor in žalost za minulimi časi, za nekdanjo, četudi slabo turško vlado.

Da nova vlada ni kultivirala ljudstva, je dokaz dejstvo, da so še sodaj vsa važna uradna mesta v rokah tujcev. Minister, deželni glavar, civilni adlatus, 5 oddelnih ministerskih predstojnikov, 7 dvornih svetnikov, 9 vladnih svetnikov, predsednik rhovne sodnje, predsednik trgovske zbornice, predsednik odvetniške zbornice, 6 predsednikov okrožnih sodnij, 4 okrožni predstojniki, 47 okrajnih glavarjev, 17 sodnih svetnikov, 44 davkarjev . . . itd. — vsi so tujci, vsi zagrizeni »kuferaši«. Avstro-Ogrska ni kultivirala našega ljudstva, nego je vkrušila svoje ljudi kateri zavzemajo danes tukaj odlična mesta, a kateri bi doma opravljali pastirska dela.

(Konec.)

goriškega (Konec)

V deželno umobolnico je bilo sprejetih leta 1911. 208 moških in 210 žensk; od teh je bilo odpuščenih 39 moških in 44 žensk, premeščeni so bili 4 moški in ena ženska; umrlo je 6 moških in 4 ženske. V umobolnici je ostalo koncem leta 1911. 159 moških in 161 žensk.

Otvoritev deželne umobolnice pomenja v higijeni zdravstvenem oziru tako veličasten dogodek, da je vreden biti zabeležen.

Vажnost obstoji v prvi vrsti v tem, da sta se psihijatrična oddelka obeh bolnišnic (moške in ženske) večinoma izpraznila. Na ta način bodo drugi bolniki boljše preskrbljeni, kronični bolniki, pred vsem tuberkulozni, se bodo mogli ločiti, kar je za zdravilne uspehe neprecenljivega pomena. Ker bo v obeh bolnišnicah več prostora se bodo mogle razmere bolniških sob izboljšati, dokler ne bo z zgradbo deželne bolnišnice končno preskrbljeno tudi za navadne bolnike.

Otvoritev deželne umobolnice je velikanskega pomena tudi za zdravljenje umobolnih, ki so končno zapustili prostore obeh bolnišnic, kjer so bili zaprti, in se preselili v novi zavod, ki je z vsem preskrbljen za primerno zdravljenje in nadzorstvo nad nesrečnejši, ki se jim je omračil duh.

Radipijančevanja je bilo sprejetih v bolnišnico usmiljenih bratov in sicer 21 oseb v notranji oddelku, 21 pa v oddelku za norce. Od teh je 12 bolnikov ozdravilo, 11 izboljšalo, 6 umrlo.

V ženski bolnišnici je bila ena sama ženska radi pijančevanja, ki je ostala iz prejšnjega leta; ta je 54 let stara in je neomogućena.

Pri usmiljenih bratih so bili 1. januarja 1911. trije pelagrozni. Eden teh je bil prenešen v deželno umobolnico, ostala dva sta bila koncem leta 1911. še v bolnišnici.

V ženski mestni bolnišnici so bile začetek leta 1911. štiri pelagrozne in sicer v psihijatričnem oddelku; med letom je bilo sprejetih na medicinski oddelku 6; od teh šestih so bile 4 odpuščene, 2 pa ste ostali; iz psihijatričnega oddelka so bile 4 odpuščene neizboljšane, od teh je bila ena spravljena v deželno umobolnico.

V deželno umobolnico je bilo sprejetih leta 1911. 7 pelagroznih in sicer 2 moška in 5 žensk. Med letom je bila izpuščena ena ženska kot ozdravljena. »Samouprava«.

Politični pregled.

Avstro-Ogrska.

Avstrijska delegacija. — V vojnem odseku je Clam-Martinič povdarjal resnost položaja, želeč, da se ohrani mir, če bi prišlo do vojne, pa naj bi šla naša armada navdušeno v boj. Vojni minister Auffenberg je hvalil našo armado: oficirje in navadne vojake, ki se izkazujejo vedno hrabre in vstrajne.

V odseku za zunanje zadeve je bil odklonjen Eilenbogenov predlog o izopetni otvoritvi debate o zunanjem položaju.

Ogrska delegacija. — V mornariškem odseku je povdarjal grof Wickenburg, da se ni izza Berchtoldove izjave spremenilo nič, le Bulgarija in Turčija sta proglašili splošno mobilizacijo. Stališče velesil ni izpremenjeno, zlasti ne ono ruske vlade.

Na Dunaju se živahno razpravlja o položaju. V torek se je že sodilo, da je vojna neizogibna. Auffenberg je sicer izjavil, da Avstrija ne mobilizira, ali na borzi je bila že v torek prava panika. Poleglo se je razburjenje, ko se je dognalo, da je imel poslanik Mensdorff z ruskim zunanjim ministrom Sasanovim na Angleškem konferenco ter se je dosegel sporazum med Avstrijo in Rusijo glede balkanskega vprašanja. — Sasanov je dospel sedaj v Pariz, da se baje tudi tam domeni glede prepričitve vojnega konflikta na Balkanu.

Mozenstvo.

Vojna na Balkanu? — Vsi dnevniki so polni poročil z Balkana. Iz vseh poročil se razvidi, da mobilizirajo svoje armade Bulgarija, Srbija, Črnagora, Grčija, Bolgari, Srbi, Orki, kar jih je v turškem carstvu trpijo, kakor se pač trpi pod Turkom. Ni varno življenje, ni varno imetje. Pravice za nje ni. Umevno, da se hočejo združiti s svojimi brati in narediti enkrat konec neznošnim razmeram pod turškim sultanom. Velevlasti ne vedo, kaj bi počele. Turška se je dala lepo izkoriščevati od raznih držav, ugled in dobiček te in one velevlasti na Balkanu je rastel, zato niso nič kaj pri volji, pripustiti balkanskim državam vojno, ki bi preobrazila lice Balkana ter učvrstila moč slovanskih balkanskih rodov in ošibčila Turčijo. — Bulgarija pošilja vojake proti meji, vlak za vlakom, navdušenje je nepopisno. Vojaki odhajajo z veseljem pod orožje, javljajo se prostovoljci. Bulgari čutijo velik moment, ki je končno vendar le prišel. Nekaj tisoč Makedoncev v Amerike je na potu v domovino, da se bodo borili pod bulgarsko zastavo proti Turku. Vse zahteva vojno, vse vriska in poje, vse je pokoncu, cela junaška Bulgarija kliče: Na d Turčina! — Bulgarska armada šteje 9 zborov v celem 350.000 mož. Promet blaga po železnicih je ustavljen, železnice služijo le v vojaške namene. Iz Bulgarije bežijo tam nastanjeni Turki. Sobrajanje je sklicano na dan 5. t. m. Izvoz žita, moke in krme je prepovedan. — V Srbijo je pribežalo obilo Srbov iz Makedonije in Stare Srbije, da se bodo borili pod srbsko zastavo proti dušmaninu. Srbska mobilizacija se vrši naglo in v redu. Vsi moški do 48. leta so poklicani pod orožje. Oglasili pa so se še starši, ki hočejo v boj. Vojno razpoloženje je na vrhuncu. — Srbski in bulgarski visokošolci se vračajo domov služiti domovini, dijakinje se vračajo, da stvorijo oddelke za sanitetno službo v vojni. — Od povesdij donjo glasovi, da je vojna neizogibna! — Grški listi odobravajo odrejeno mobilizacijo Grčije, katero je izzvala Turčija sama. Mobilizacija se vrši hitro. — Seveda tudi Turčija mobilizira, in sicer tudi svojo maloazijsko vojsko, ta armada se da pomnožiti od 180.000 mož, do 700.000. Vojna moč Turčije bo vsekakor velika.

Združene balkanske države so izročile 1. t. m. Turčiji ultimatum, v katerem zahtevajo avtonomijo Makedonije, Stare Srbije, Sandžaka, Epira in Tesalije. Rok je določen na 48 ur. Današnji dan se torej lahko proglašajo vojna, ako se Turčija ne uda. Kakor se poroča iz Carigrada, pa turška vlada ni nič pripravljena, udati se. Turčija je tudi prav odločno odklonila. Srbiji prevoz vojnega materijala za njo iz Soluna. Nasproti temu je Srbija zadržala pošiljatev vojnega materijala za Turčijo. Iz Belgrada poročajo, da so srbske čete že odkorakale na bulgarsko mejo. Kralj Ferdinand je proglašen za vrhnega poveljnika združenih armad. Pričakujejo iz Rusije najmanj 10.000 prostovoljcev. En srbski kavalerijski regiment je odpetoval v Bulgarijo ojačit bulgarsko kavalerijo ob turški meji.

VOJNA MED TURČIJO IN ITALIJO.

Iz Carigrada poročajo, da se pričakuje, da bo pogodba za mir med Italijo in Turčijo podpisana v par dneh.

Domače vesti.

V soboto bo predaval dr. Ivan Lah iz Ljubljane »O kulturnem razvoju Slovencev«. Predavatelj je simpatična moška osebnost, znan jako poljuden in zanosen govornik, ima že tudi dobro ime kot romanopisec in žurnalista. Predmet, katerega si je izbral, je take vrste, da mora zanimati vsakega narodno čutečega Slovence. Naš kulturni razvoj! Ali se spominjate, kako je bilo n. pr. naše časopisje pred 50 leti, ali kakošne so bile n. pr. volitve, kaj smo zahtevali na taborih v Vižmarju, pri Šempraju, pri Logatcu, Žalcu, itd. Ali se še spominjate, kako je bilo pred pol stoletjem naše dijaštvo, naša inteligenca, kakšna je bila naša ljudska šola in njeno učitelstvo, kakšna je bila izobrazba našega kmeta, kje je bilo naše Sokolstvo, naše denarstvo, itd. In danes? V doseženi razvoju pa že leže smeri nadalj-

nega dela. O vsem tem in o mnogem drugem nam bo predaval gospod predavatelj in uverjeni smo, da bo dvorana polna, ker ga menda ni predmeta, o katerem bi se moralo toliko govoriti, pisati, misliti in — delati. Torej pridite!

Vstopnica za predavanja v predpodači, toliko za abonement, kolikor za posamezne listke, se dobivajo vsak dan v A. Gabrščkovih knjigarni v Trgovskem Domu.

Učiteljsko društvo za goriški okraj je imelo danes v Trgovskem domu svoje zborovanje ob mnogoštevilni udeležbi. Prisotna sta bila oba gospoda ravnatelja tukašnjih učiteljskih, dalje bivši g. okrajni nadzornik Fr. Fmšger in sedanj, gospod dr. Pavlin, mnogo gospodov profesorjev in vsi gojenci in gojenke IV. tečaja vseh učiteljskih. Predsednik g. Krizman je pozdravil vse te gospode, z izbranim daljšim nagovorom pa sedaj profesorja g. Franca Fmšgerja, kateremu je izročil krasno diplomu častnega članstva. Dvorščan-umotvor gospoda profesorja Gvajza! Izrekla se mu je soglasna zahteva za to lepo diplomu, ki bo odlikovanca vedno spominjala na udanost in ljubezen njegovega vernega učiteljsstva. Predsednik je imel na to pozdravni nagovor na g. profesorja in sedaj okrajnega šolskega nadzornika g. dr. Josipa Pavlina, katerega je učiteljsko društvo sprejelo z veseljem v svojo sredo. Vse učitelstvo pričakuje tudi za bodočnost, da se udeležuje gospod nadzornik njegovih zborovanj, da spozna želje in težnje tega eminentno važnega stanu za povzdigo ljudske prosvete.

Predavanje gospoda ravnatelja Bežeka je bilo res krasno in je bolj strokovno pedagoškega značaja o modernjših strujah sedanjega šolstva. Učitelstvo mu je hvaležno za to predavanje in želi, da bi jih še mnogo priredil, ker v tem dvigne učiteljsko kulturno stremljenje po nadaljnji strokovni izobrazbi.

Po predavanju so se sprejeli razni predlogi za povišanje pavšalov, pospešitev sankcije novega v zadnjem zasedanju sprejetega zakona, pristop učiteljsva k Socijalni Matici, o obrambnem delu itd. Lepo je slišati ta učiteljska zborovanja, ki jasno pričajo javnosti o delu učiteljem med našim narodom in stremljenju po višji kulturni izobrazbi lastnega stanu in našega ljudstva. Talko delo in stremljenje budi blagoslovljeno!

Abiturijentom. — Akad. tehn. društvo »Triglav« v Gradcu, Schönaugasse 17. I., vabi vse one abiturijente, kateri mislijo priti v Gradec na visoke šole, prav vljudno v svojo sredino. Vsa potrebna pojasnila glede študij, vpisovanja, itd. daje radevolje odbor.

Dijaška kuhinja v Gorici. — Danes zvečer se vrši ob 8. uri pri »Jelenu« redni občni zbor »Dijaške kuhinje v Gorici« s sledečim sporedom: a) Čitanje zapismnika ustanovnega občnega zbora; b) poročilo odboroovo; c) poročilo preglednikov; č) volitve; d) slučajnosti. Člani so naprošeni, da se ga polnoštevilno udeleže. Odbor.

Vojaška vest. — Za poveljnika bataljona saperjev (oddelek pionirjev) št. 3. v Gorici je imenovan major Lev Mašek, sedaj poveljnik pionirskega bataljona št. 9.

Laški in francoski kurzi. V ponedeljek, 7. t. m. ob 6. zvečer začne višji oddelk italijanskega kurza v »Slov. Čitalnici« (Trgovski dom I. nadstr., vhod na strani ljudskega vrta). Vsi oni, ki so se oglasili za laščino in znajo že nekoliko — posebno visokega znanja ni ravno treba — naj za gotovo pridejo tedaj tja. Želeli pa je, da pristopijo i drugi, ki se še niso naznanili, posebno tisti, ki so obiskovali t. kurz lani. Za letošnji I. kurz italijanski in za kurze iz francoščine je število oglasenih premajhno, da bi se otvorili isti. Zato nujno prosimo, da se brez obotavljanja oglasi takoj vsakdo, ki hoče svoje jezikovno znanje razširiti. Škoda bi res bilo, da bi lani pričeti kurzi tako hitro zaspali, nad vse čudno pa je, da se Slovenci niti za laščino, ki nam je nujno potrebna, ne zanimajo.

Umrli je v Gorici učitelj glasbe Teodor pl. Gasteiger.

Porotno zasedanje. — Razprava proti Gregoraču in soobtožencem je odložena na dan 8. t. m., da se zasllišita še dve prič. — Danes se je vršila razprava proti Al. Koželju in Vaclavu Jankoviču radi poverjenja; oziroma nagovarjanja k poverjenju. Svoj čas smo poročali, da je imel Al. Koželj, rojen v Ljubljani leta 1898,

nalogo nesti od tvrde Hedžet & Koritnik h »Kreditu« svoto 3500 K, katero pa si je prilastil. Nagovarjal ga je k temu Jankovič, leta 1896. rojen v Kamniku, kateri je dobil od njega 100 K. Tvrška Hedžet & Koritnik nima nobene škode, ker je povrjen ves denar in je bil Koželj porabil le majhno svoto.

Pri devetem srečanju obveznic deželne posojila iz leta 1902 od 1.000.000 kron, katero se je vršilo 1. t. m. v deželni hiši, so se srečkale: obveznica št. 306 v znesku 2000 kron, obveznica št. 83. v znesku 2000 kron, obveznica št. 68 v znesku 1000 kron, obveznica št. 216 v znesku 200 kron, obveznica št. 171 v znesku 200 kron, obveznica št. 225 v znesku 200 kron, obveznica št. 31 v znesku 200 kron. Te obveznice izplača deželna blagajna od 1. januarja 1913 naprej v polni imenski vrednosti proti pridržku dotičnih obveznic in do 1. januarja 1913 še na zapadlih odrezkih. Naznanja se pri tej priliki, da dne 2. 10. 1911 srečkana in dne 1. 1. 1912 plačljiva obveznica št. 181 v znesku 200 K se do danes ni še predložila za izplačilo dotične vrednosti. Deželni odbor.

Puščna sta na svobodo brata Josip in Alojzij Maraž iz St. Penjaná, ki sta bila osumljena uboja, izvršenega na Štefanu Brešanu na Kalvariji. — 500 K je položil oče pok. Štef. Brešana, da bi jih dobil oni, ki bi izsledil ubijalca, pa doslej ga še niso zasledili. Aretiranih je bilo radi sumnje že 5 oseb pa tudi vseh 5 izpuščenih.

Društvo strelcev se je ustanovilo v Kanalu. Namestništvo je potrdilo pravila.

Pod voz je prišla po nesreči v Gosposki ulici v Gorici blizu Kuštrinove hiše neka kmečka ženska ter se poškodovala na nogi. Prepeljali so jo v bolnišnico.

Zgubljen — najdeno. — Našla se je v bližini židovskega pokopališča ženska ročna torbica z nekaj denarjem in razglednicami iz Vipave. Kdor jo je zgubil, naj se zglati pri g. G. Hvalič-u, špediterju v Gorici.

Izgubljen — najdeno. — Med vožnjo v vlaku Volčjadraga-Gorica se je našla črna pletena volnená ruta. Kdor jo pogreša, naj se zglati na Livadi št. 29.

Listnica uredništva: Zadnje dni poslane danes še neobjavljene dopise porabimo deloma jutri v »Primorcu«, deloma v soboto v »Soči«.

Domača politika.

Suspencija gorških občinskih volitev je vzbudila med Italijani samimi hudo kritiko o magistratnih kronjuristih. Tudi najbolj zagrizeni njihovi pristaši so morali priznati, da je dr. Pinavčig napravil veliko neumnost, ko je pogruntal, da bo najbolje, če se slovenske reklamacije zavrne kar a limine z globokoumno frazo, češ, da so »brez zakonite podlage«. Morda tudi pozabljivi »Corriere« še najde tisto svojo številko, kjer je poročal o seji občinskega sveta, da je referent predlagal zavrnitev reklamacij, ker so nekaznite. In tej argumentaciji je občinski svet prikimal. Nič ne vprašal, kakaj so reklamacije nezakaznite. Z napetostjo smo pričakovali, kako bo municipij v pismenih rešitvah utemeljil svoje stališče! A zaman! Dobili smo rešitve, iz katerih ni bilo možno razbrati pravega razloga zavrnitve. Zda se pa g. jeze, da je namestništvo mnenja, da se je a limine zavrnilo reklamacije. Kar so pozabili povedati v občinski seji in rešitvah, to skuša zdaj popraviti dolgočasni »Corriere« v dolgovoznih objokanih tiradah. Mi sicer vemo, da je »Corriere« glasilu municipija, a da bi se slabo rešeni municipijevi akti veljavno spopolnili s članki v »Corrieru«, to nam doslej ni bilo znano. Kamora zabavlja nad o. kr. namestništvom, mesto da bi povedala tudi med Italijani splošno priznano mnenje, da so spravili bistroumni dr. Pinavčig in drugi »kronjuristi« s svojo ravnotako pulilo kakor ošabno zavrnitvijo slovenskih reklamacij brez utemeljitve municipij v blamažo, kakoršni zastojni iščeš para v bogati zbirki goriške občine. Reči moramo le to, da je bil način zavrnitve naših reklamacij pravtako nesramen, kakor hvalabogu neumen. Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade!

Sklep občinskega sveta gorškega glede zavrnitve reklamacij se je glasil: »... vengomo respinti ... perche i reclamanti sono privi dei titoli di cui i §§ 31 e seguenti dello Statuto«. Tako je poročal

Posetite Obrambno razstavo!

doktor prava (I) Piero Pinausig in tudi »Corriere« 19. septembra 1912. Ali je to meritorno utemeljevanje? Po mnenju magistratnih juristov (?) morda, a vsi drugi so mnenja, da je to zavrnitev »a limine«. Kaj bi rekel dr. Pinavčig, če bi na kazenski sodnji njegovega klijenta obsodili, ker se je pregrešil proti § 61 »e seguenti« kazenskega zakona? Ali na civilni sodnji če bi odbili tožbo dr. Pinavčiga, ker je »priva dei titoli« cui § 8. 1. e. seguenti« civilno pravnega reda? Torej dr. Pinavčig nazaj v šolo učiti se, ne pa blamirat Gorico!

Konfiskacije ali poglavje o »irredentli«. — Naši Italijani se včasih hrupijo nad »zatiranjem« in »pritiskom«. Tudi če bi bilo ta res, bi oni vsako zatiranje pošteno zaslužili s tem, kar so že prizadeli nam in kar nam še prizadevajo z besedo in dejanjem, v gospodarstvu, občini, mestu, v deželni hiši, nekterih uradih, na ulici, v časopisu in drugod. Toda država, ki ima svoje skupne interese tudi mora držati na uzdi ljudi, ki se kar treso poželenja po svetem »regno« in savojski zvezdi. K nerednostim, kakršne so se godili v Pulju, k nerednostim goriškega municipija (n. pr. pri volilnih imenikih, ljudskem številju itd.) pride še neko čudno škuljenje čez mejo, izleti, pogoste trobojnice, Garibaldinstvo, prepovedane tiskovine in štiki z irredento od onostran... Kako pišejo n. pr. le naši laški listi, kažejo številne njihove konfiskacije. V času od aprila 1912 do danes so bili konfiscirani listi: La Libertà (Gorica, trikrat) § 300, I Mille, Zadar § 65, letak »Italiani!« Trst, § 65, L' Alto Adige, § 65 trikrat, razglednice na kralja Italije, Il Risorgimento, (Rovinj) § 63, Corriere Friulano (Gorica) § 65 a, listi Emancipazione, Fiamma in dr. pa radi § 300, 302 itd., kar se prigodi večkrat tudi drugim listom. Razven tega je bilo konfisciranih 11 listov iz Italije skupaj osemindvajsetkrat, večinoma po § 65 ali 63 kaz. zak., t. z. radi razžaljenja veličanstva. Prijatelj »Corriere« je na vrsti s § 65 a, t. i. radi motenja javnega miru s ščuvanjem proti enotni državi, vladni obliki itd. s pesmijo na stolp sv. Marka. Če primerjamo te konfiskacije s številnimi konfiskacijami čeških, slovenskih, rusinskih ali pa socialnodemokratskih listov (§ 300 etc.) nam postane takoj jasna razlika: Italijanski listi imajo najvišji odstotek konfiskacij radi irredentističnega pisanja. In potem se ti ljubeznjivi — bedaki še pritožujejo, če jih včasih n. pr. vojaška oblast ne vidi rada. Čudno, da jih vlada še tako ščiti, kakor jih. Naj bi kedaj kakšen Slovenec tako pisal! Toda goriška camorra ne pride iz lepa do pameti, — ostane irredenta, ker se ne more sprijazniti s Slovenci, — do konca svojih dni.

Narodna obramba.

Obrambna razstava je otvorjena samo še jutri cel dan. — Slovenska inteligenca! Goriška Slovenska Mladina! Narodno ženstvo! V obrambno razstavo!

Cvetični dan v Tolminu. — Obe podružnici sv. Cirila in Metoda sta priridile v nedeljo 29. sept. pod vodstvom gospe Lizike dr. Serjunove cvetlični dan. Nabralo se je navzlic neugodnemu času 331 K. Cvetje so prodajale gospice: Andrejana Vrtovec, Zorka Gabršček, Gusti Reitter, Olga Streiner, Mary Oblesčak, Anica Sedej in Justina Silič. Vsem darovateljem in navdušenim prodajalkam, posebno pa požrtvovalni gospej doktorjevi se odbora iskreno zahvaljujeta.

Slovenski otroški vrtec v Ločniku? — Pred časom smo čitali v nekem listu, da namerava »Slov. Straža« otvoriti v Ločniku otroški vrtec. Šolsko leto je pričelo, otroški vrtci se odpirajo — ali o otroškem vrtcu »Straže« ni ne duha ne sluha. Vprašamo: Kaj je torej s tem vrtcem?

Prosveta.

Pevsko društvo »Trst« v Trstu vabi na veliki koncert, ki se bo vršil v soboto, 5. oktobra ob 8 in pol zvečer v gledališki dvorani Narodnega Doma v Trstu. Sodelujejo: gdč. R. Thaler, gospoda V. Cergol in J. Bordon ter popolni orkester cés. in kralj. bos. herc. pešpolka stev. 4. Koncert vodi društveni kapelnik O. Mirko Polič. — Spored: I. Iv. pl. Zajc: »More«, simfonična

glasbena slika za moški zbor in orkester. 2. Fr. Liszt: »Pesem Mignone«. Sopran solo s spremljevanjem glasovira. 3. a) St. Mokranjac: »Varaj Danke«. Srbska narodna. b) M. P.: »Oj jesenske«. Hrvatska narodna. c) Slavjanski: »Ej uhnem«. Ruska narodna. d) ***: »Aoh neni tu neni«. Češka narodna. e) F. Ferjančič: »Sijaj solničice«. Slovenska narodna. 4. A. Dvořák: »Slovenski plesi šte. 3«. orkester. 5. V. Parma: »Povodnji mož«. balada za mešan zbor, soli in orkester.

Književnost.

»Veda«. — Vsebina pete številke: Vladimir Knaflič: Italijanski Trst? Dr. Branko Drechsler: Pop aime Starčević. (Konec prih.). Albin Ogris: O sodobnem revolucionarnem sindikalizmu. Dr. Karl von Roretz: Wilhelm Wundt. Dr. Boris Zarnik: O odlikah s pomешanimi ženskimi in moškimi znaki. Dr. Milko Brezigar: Konjunktura, knjiža in depresija. (Konec prih.). Dr. Ivan Prijatelj: Gradivo. Iz življenja kranjskega literata. (Konec prih.).

Pregledi in referati: Slovestvo: Jož. A. Glonar: Iz slov. slovestva. I. P. Današnji dan ruske poezije. — Politika. V. K.: Leto 1917. in bodočnost našega gospodarstva. B. V.: Anatole Leroy-Baulieu. B. V.: Dr. Karel Slanc: »Avstrijski Jugoslavlani in morje«. V. K.: Italijanski Trst? — Pravo. B. V. Hoetzel, Strany v rakouskem řízení správním. B. V.: Vladimir Mazuranič: Hrvatski pravno-povjestni izvori i naša lepa književnost. B. V.: Dr. A. prof. Cronini-Cronberg, »Posest«. — Jzikoslovje. + Dr. Karel Štokelj. Dr. K. Glaser: »Die sprachliche Urverwandtschaft der Indogermanen« itd. — Gospodarstvo. V. K.: Frédéric Bastiat-Milan Krešič: »Blagoglasnost u narodnom gospodarstvu«. V. K.: Teoretični socializem in socialno vprašanje. V. K.: Gospodarska strokovna literatura na Slovenskem. — Publicistika. B. V.: »Die Britcke« (Most). V. K.: V obrambo in poduk.

»Veda« izhaja dvomesečno, obsega letno najmanj 36 pol in stane na leto 8 K (v obrokih primerno), dijakom enkratno 5 K.

Dijaški almanah za l. 1912/13. Izdaja eksekutiva narodno-radikalnega dijaštva. Ta almanah je bil vedno jako lepa publikacija. O letošnjem, ki je povrh tudi na zunanjo lepo opremljen, velja ta sodba še posebno. Navadna koledarska vsebina je dobro redigirana. (Koledar, mrki, dnevi, razdelitev ur, pri dnevih je prav lepa navedba zgodovinskih dat mesto običajnih hebrejskih, rimskih, nemških in drugih svetnikov. Tabela pristojbin, primerjalna tabela denarjev, kolkovne pristojbine, primera mer in utežov, razne hitrosti, površina zemlje, število njenega prebivalstva, najvišje gore, vere zemlje, vere evrope, razmerje narodov v Evropi, isto v Avstro-Ogrski, največja svetovna mesta po prebivalcih, pregled avstro-ogrške monarhije, evropske države, analfabeti; pojasnila glede vojaške dolžnosti, visokih šol, (listin etc.), in sicer vseh 3 vseučilišnih fakultet, formacije, tehnike, statistika slov. tehnikov, živinozdravniški študij, zemljedelska visoka šola, eksportna akademija, Revoltella, montanistična visoka šola, umetnostna akademija, konzularna akademija, gospodarska akademija, ženski študij, Gimnazija, statistika slov. srednješolskega dijaštva. Realka. Učiteljske. Trg. akademija. Žensko srednje šolstvo. Gospodarsko šolstvo na Slovenskem. Obrtno, trgovsko, poljedelsko in gozdarsko). Pregled za izbero stanu. Naša akademična društva (Slovenija, Tabor, Adrija). Prosveta. Druga slov. akademična društva. Slov. dijaška žurnalistika. Podporna društva. Nadalje članki: Ivan Sajovic, Pot v prihodnost. Jož. A. Glonar: O rabi javnih znanstvenih knjižnic. Albin Ogris: Pravnikom! Ivan Mačkovec: Statistika (s tremi tab. gmi »Obrambne razstave«). Tej bogati in res dobri vsebini je dodan lep šop beležnega papirja. Vkljub vsemu bogastvu je pa almanah prav priročna žepna knjižica in ga najtopleje priporočamo vsem slojem, seveda v prvi vrsti vseučiliščnemu in srednješolskemu dijaštvu, pa tudi drugim, zlasti akad. nabrazženim poklicom. Dobiva se v knjigarnah in pri zaupnikih narodno-radikalne struje po 1 K.

K poročilu še besedo: Staro nasprotje med »tradicionalnimi« društvi Triglav in Ilirija ter radikalnimi že predsedu, zlasti ker uvidi vsakdo, da se narodno-radikalne ideje »Samopomoč, izobrazba, podrobno pozitivno delo po jasnem programu« širijo povsod. Zato prav pristrčno pozdravljamo besede tov. Sajovica, napisane v tem koledarju, da imata skupen cilj, skupno pot, in da bi na družabnem in narodnem polju stiki morali postati toplejši. To je možka, prava beseda ob pravnem času, priporočamo jo v uvaževanje!

DOPISI.

Iz tolminskega okraja.

Brainemu društvu »Vodnica« v Dol. Trebuši so darovali knjige sledeči gg.: Fajgelj, nadučitelj v Sedlu pri Kobaridu, Malnič, učitelj na Žagi, gospica Marica Repič, učiteljica v Sedlu, nadalje »Zveza narodnih društev« v Gorici po g. Podgorniku, učitelju v Gor. Trebuši. Odbor se tem potom iskreno zahvaljuje vsem cenjenim darovalcem in sotrudnikom, želeč jim obilo posnemovalcev. Živeli rodoljubni! — Odbor.

Iz goriške okolice.

Požar na Volčji dragi. Dne 30. p. m. je zgorela hiša Andreju Uršiču ob novi Lijaški cesti na levi strani takoj za Bajtova gostilno, spada pod županstvo Št. Peter. Domači so šli zjutraj na trgateg v Bukovico, pred odhodom so spekli kruh in baže je ostala kakšna iskra v dimniku, ki se je širila in vsplamtela tako, da je zgorelo vse razen štirih zidov. Ogenj je upelnil ves letošnji pridelek, kolikor ga je bilo pod streho, gospodinjji nekoliko zlatenine in celo nekaj nad 90 K v denarju. Škode je nad 3000 K, ki bo le deloma krita z varovalnino.

Sokolski vestnik.

Zabavni večer goriškega »Sokola« so se po vsej pravici priljubili občinstvu. Zato je pričakovati tudi v nedeljo 6. oktobra obilne udeležbe. Če potrebuje katero društvo moralne in gnotne podpore, je to v prvi vrsti »Sokol«. Na programu so raznovrstne točke, katere bodo gotovo ugajale, med drugimi opozorimo tudi na to, da nastopi svetovni komik »Biondo«. — Mramorne skupine bodo nudile izreden užitek. Med posameznimi točkami svira orkester tuk. pešpolka št. 47. Po vspredu prosta zabava in ples. Vstopnina 60 vin., k plesu posebej 1 K s kolekom C. M. D. Kdor se hoče prav prijetno zabavati, pride v nedeljo k »Jelenu«.

Gospodarske vesti.

Novo vino. — Okrajno glavarstvo v Gradišcu ob Soči prepoveduje prodajo novega vina v javnih lokalih do 31. t. m. Županstva pa smejo dovoliti prodajo prej, ako se prepričajo, da je vino godno za točenje.

Stavbni razpis. — Pri Bukovo predoru v km 103⁷/₈ proge Št. Vid a./Gl. Trst se zgradi prezračevalna naprava. Tozadavna stavbna dela se oddajo ofertnim potom deloma proti pavšalu, deloma proti enotnim cenam z naknadno izmero. Oferti so vložiti najkasneje do 10. oktobra 1912 do 12. ure opoldne pri c. kr. ravnateljstvu državne železnice v Trstu. Podrobni podatki so razvidni iz razglasa v eni prihodnjih števil listov »Osservatore Triestino« in »Laibacher Zeitung« ter se zvedo pri c. kr. ravnateljstvu državne železnice v Trstu (oddelek III.).

Žetev v Hrvatski in Slavoniji. — Približno je pokazala žetev v Hrvatski in Slavoniji te-le podatke: pšenice okoli 4.000.000 mc, za 931.000 mc več od lani; rži okoli 930.000 mc, za 79.000 mc manj od lani; ječmen okoli 613.000 mc, za 71.000 mc manj od lani.

Dražji črevlji. — Družba tovaren na Češkem, Moravskem in Šleskem, ki izdelujejo črevlje, je sklenila povišati ceno črevljev za 10%; ker je koža dražja in so se povišale plače delavstva.

Razne vesti.

Hrvatsko vseučilišče. — Zimsko polletje je pričelo 1. oktobra, sklenča 13. marca 1913. V lanskem poletnem semestru je bilo slušateljev 1096, in sicer 716 na juridični fakulteti, 274 na modroslovni, na bogoslovni 106. Iz Dalmacije je bilo slušateljev 141, iz Bosne 127, iz Srbije 12, iz Bulgarske 29, iz Ogrske 38.

Utonilo je 21 oseb v reki Maroš na Ogrskem. 30 oseb se je hotelo prepeljati čez reko, sredi reke pa se je čoln preobrnil in utonilo jih je 21.

Nemški konzul v Lvovu, pl. Rōden, se je ustrelil. Streljal je najprej na svojo ljubimko, jo ranih smrtno, potem je ustrelil samega sebe.

Zanimiva pravda. — V Rusiji je neka princezinja zapustila svojih psič svoto 100.000 kron ter jo poverila neki svoji prijateljici z nalogo, da mora skrbeti na najlepši način za psičko, dokler bo živeła. Psička se je preselila v pasji raj in njena oskrbnica misli, da denar pripada sedaj njej. Ali oglasila se je neka druga oseba, ki ima potomca one psičke in zahteva za tega dedščino. Sedaj ugibajo, ali dobi oskrbnica denar ali pa bo psiček jedel celo svoje življene dobre klobase iz bogate dedščine.

Najvišje selo v Evropi je Juf v kotlini d' Avers, ki se nahaja v višini 2133 m ter šteje 60 prebivalcev.

Drag podpis. — Glede avtoagrafov se je pripetilo že večkrat, da so kolekcionisti izplačali naravnost neverjetne svote. Te dni je plačal v Londonu neki nabiralec avtoagrafov 5055 franov za navaden podpis Martije Stuart.

Dalje na 4. strani.

A. vd. Berini

Gorica, Šolska ulica št. 2.

velika zaloga == oljkinega olja prve vrste

najboljših vrst iz Istre, Dalmacije, Wolfetta, Bari in Nice

se prodajo na drobno in debelo.

Prodaja na drobno: Kron — 96, 104, 112, 120, 128, 136, 144, 160, 180, 200, 240 za luči po 72 vin.

Na debelo cene ugodne.

Posilja poštine prosto na dom. Posodo se pušča kupcu do popolne uporabe olja; po uporabi se spet zameni s polno.

Pravi vinski kis in navaden. Zaloga mila in sveč.

Cene zmerne.

Nanut & Bregant

avtorizovana stavbena turdka

v Gorici

ulica Adelaide Ristori šte. 5

se priporočata p. n. občinstvu za vsa stavbena dela. Izdelujeta vsakovrstne načrte, proračune in kolavdacije po najnižjih cenah.

Zobozdravniški in zobotehniški atelje

Dr. I. Eržen

GORICA

Jos. Verdi tekališče šte. 37.

Umetne zobe, zlato zobovje, zlate krone, zlate mostove, zobe na kaučukove plošče, uravnavanje krivo-stoječih zob. Plombe vsake vrste.

Ordinira v zobem ateljeju od 9. ure dop. do 5. ure pop.

Nesreča družine Cadel v ulici Meucci v Trstu. — V ponedeljek opoldne je stoproga kleparja Cadel nesla svojemu možu kosiho. Ko je odšla od doma, je zaprla svoje tri otroke — 2 in polletno Evgenijo, 4 letno Josipino in 6 in polletnega Alda — v stanovanje, obstoječe iz sobe in kuhinje, ter izročila ključ neki svoji sosedu. Ta poslednja je sicer pogledala k otrokom ob 3 popoldne, a potem nič več. Mati se je pa vrnila domov šele ob 5 in pol popoldne. A ko je odprla stanovanje, jej je vdaril nasproti gost dim in obenem je slišala vpitje: »Mama, mama!« Na krik, ki ga je ona nato zagnala, so prihitali drugi stanovalci v hiši, ki so pa našli obe deklici: Josipino in Evgenijo, že mrtvi dočim je bil Aldo še živ. Na pesteh vseh treh otrok se je poznalo, da so že dlje časa bili po vratih, da bi prišli ljudi na pomoč: imeli so vsi trije popolnoma črne čarke na prstih. No, izprva se je mislilo, da dečka Alda vendarle rešijo smrti, a revček je nekoliko ur pozneje, namreč predsmočno ob 3 popoldne umrl.

Samomor z dinamitom. — V Sremskih Karlovcih se je pripetil samomor, kakoršen se redkokdaj dogodi. Anton Kozjak si je del dinamit v usta na dvorišču, ko je bila njegova žena odsotna. Dinamit je eksplodiral ter raznesel Kozjaku glavo na vse strani po dvorišču in na strehe sosednih hiš. Pokojni je trpel na hudem revmatizmu. Imel je 65 let.

Svojo ženo je umoril sluga v dunajski splošni bolnišnici Košinek. Potem se je sebe ranil do smrti. Živela sta v prepiru.

Padel je s konja znani jahač pri dirkah nadporočnik Douglas. Prebil si je vrat in ostal mrtev.

Oblak se je utrgal nad pokopališčem blizu Barcelone. Voda je razkopala pokopališče in odnesla okoli 50 trupel.

Avtomobil je zgorel na Tirolskem. V avtomobilu je bil mlad poročni par iz Bavarke. Kar se je med potjo avtomobil unel in zgorel. Potniki so se rešili. — Malo poprej pa je avtomobil še povozil nekega kmeta, ki je potem umrl v bolnišnici.

Bivši portugalski kralj Manuel se je pripeljal v Miramar kot gost nadvojvodinje Marije Jožefe. Bajne namerava zasnuti neko avstrijsko princezino.

Ustrelil se je bančni uradnik Mlaker, o katerem smo poročali, da je poveril svoto 90.000 K. Nastavljen je bil v filijali štajerske eskomptne banke v Ljubnu.

Ukradena poštna pošiljatev. — Iz neke pošiljatev, poslana iz Budimpešte na Dunaj, je izginilo sedem prstanov z brijanti. Tatu iščejo.

Generalna stavka na Španskem. — Železničarji so glasovali glede stavke, in sicer je bilo za stavko 65409 glasov, proti pa 1418. Odbor je naznanil na to oblastim, da je proglašena generalna stavka.

Pobegnila je od svojega moza nadvojvodinja Izabela, ki se je poročila pred kratkim s princem Jurijem Bavarskim. Pustila je bavarski dvor in se vrnila na Dunaj. Sedaj iščejo listi vzroke, zakaj bi se bilo to zgodilo.

Odkritje spomenika Košutu. — V Ni-regyhasa so odkrili v nedeljo spomenik Ljudevitu Košutu. To je že 78. spomenik Košutov na Ogrskem.

Belega jelena je ustrelil v Michiganu Amerikanec dr. Adkin. Shranijo ga v muzeju v Newjorku.

Socialno demokratičen poslanec smrtno ponesrečil. — Socialno demokratični poslanec Rollwagen iz Hamburga je napravil v nedeljo izlet v Musavske alpe. Na potu v Schartschroffen je padel z višine 400 metrov in se ubil.

Zakonska zapreka. — Čudna poročna slovesnost se je vršila v eni največjih cerkva v Newjorku. Pred oltar sta stopila Miss Blauvol in bankir Holmes iz Bostona, ki sta obadva hotela skleniti zakonsko zvezo. Vsi svatbeni gostje so bili že na mestu, ko je nevesta naenkrat pred začetkom ceremonija župnika zaprosila, da naj v svojem govoru besedo »pokorščina« izpusti. S tem pa ženin ni bil zadovoljen, ker žene, ki mu odreka pokorščino, ne mara. Toda nevesta je trdovratno vztrajala pri svoji želji in ker se ženin in nevesta nista mogla sporazumeti, ni bilo iz poroke nič. Obadva sta se molče odstranila skozi različna vrata in tudi svatbeni gostje so morali resignirati na pojedino.

V splošni bolnišnici v Beljaku je bil izbruhnil požar. Ogenj je nastal vsled požarovanega dimnika. Izbruhnil je ogenj v podstrešju kirurški oddelke. Bolniške so prenesli v druge oddelke. Škoda je velika.

V dobri kakovosti je nizka cena

ker ona jamči večjo izdatnost in okusnejšo jedmatost.

Znak pravih: **Franckovih:** izdelkov tovarne Henrik Francka, sinovi v Zagrebu je ta-le

Stavke v Avstriji v letu 1911.

Preteklo leto je bilo stavkovno gibanje med avstrijskim delavstvom mnogo živlnejše od leta 1910.

Po posameznih deželah se razvrsti število stavk in stavkujočih tako-le:

	Stavke:	Stavkujoči:
Češko	251	52.435
Nižje Avstrijsko	189	32.558
Galicija	50	8.381
Moravsko	58	6.683
Slezija	35	7.466
Prumorsko	21	5.424
Tirolsko, Predarlško	17	2.918
Štajersko	32	1.796
Bukovina	13	1.255
Zgornje Avstrijsko	11	1.099
Dalmacija	8	880
Kranjsko	10	607
Selnograško	5	293
Koroško	6	233

Največje število stavk je bilo v stavbinski obrti, namreč 121 s 14.639 stavkujočimi.

Uspeli pri stavkah z mezdinim gibanjem so bili: v 101 slučaju so dosegli delavci popoln uspeh, v 299 slučajih le delen uspeh in 117 stavk je poteklo brez uspešno.

Rezultati vseh stavk so ti-le: najmanj 7600 stavkujočih je doseglo popoln uspeh, 97.066 stavkujočih se je moralo zadovoljiti z delnim uspehom in 17.935 delavcev ni doseglo nikakršnega uspeha. Od stavkujočih delavcev je 115.622 delavcev po stavki zopet pričelo delati, 2733 je bilo odpuščenih in 3646 delavcev je prostovoljno zapustilo obrate.

Leta 1911 je bilo 22 izporov v 408 obratih, kjer je bilo zaposlenih 13.566 delavcev, izprtilih pa 6375. 2 izpora sta se končala ugodno za delavstvo, 3 izpore so prinesli delavcem kolektivne delovne pogodbe.

Na zaslužku so izgubili delavci za časa stavk 5 in pol milijona kron. Delavnih dni je bilo izgubljenih 1 milijon in tri četrtine.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici. Tiska: »Goriška Tiskarna« A. Gahršček (odgov. J. Fabčić). Zalaga: Družba za izdajanje listov »Soča« in »Primorca«.

Mali oglasi.

Najmanjša pristojbina stane 60 vin. Ako je oglas obsežnejši se računa za vsako besedo 3 vin. **Najpripravnejše inseriranje za trgovce in obrtnike.** Koliko je manjših trgovcev in obrtnikov v Gorici, katerih na deželi (in celo v mestu) nihče ne pozna, ker nikjer ne inserirajo. Škoda ni majhna.

Penzionist se sprejme na stanovanje v novi vili blizu mesta. — Naslov pové upravnistvo.

Vojaška obleka od enoletnega prostovoljen, dobro ohranjena — je na prodaj. — Naslov pové upravnistvo.

Absolventinja trg. tečaja večja slovenske in nemške stenografije in nekoliko izurjena v strojepisju išče primerne službe v Gorici. — Naslov pové upravnistvo.

Najemnika se išče za nek hotel pod Triglavom. Ponudbe na naše upravnistvo pod šifro »Soča«.

Udljkovana pekarija in sladničarna Karol Draščik v Gorici na Korau v (lastni hiši)

zvršuje naročila vsakovrstnega tudi najfinerega peciva, torte, kolače za birmance in poroke, odljkovane velikonočne pince itd.

Prodaja različna fina vina in likerje na drobno ali v originalnih butelkah. Priporoča se slavneinu občinstvu za mnogobrojna naročila ter obljublja solidno posrežbo po jako zmernih cenah.

Pri Batjel - u GORICA Stalna ul. 2-4

je velika izbora dvokoles, šivalnih in kmetijskih strojev, gramofonov, orkestrijonov itd. prav po ceni. Mehanična delavnica. Prodaja na obroke. Ceniki franko.

Kdor hoče imeti pristno angleško blago za obleke, naj se obrne na krojaškega mojstra

Antona Krušič Gorica

Corso Franc Josip št. 39 ali pa na Tržaški ulici št. 16.

Izdeluje se vsakovrstne obleke od najfinejše vrste do navadne, za vsaki stan in za vsak letni čas.

Uzorci na razpolago.

Specialist za izdelovanje oblek za enoletne prostovoljce.

Lekarna Cristofoletti v Gorici na Travniku

Trskino (štokrižev) jetrno olje. Posebno sredstvo proti prvim boleznim in splošni telesni slabosti. Izvirna steklenica tega olja naravno rmenne barve po K 140, bele barve K 2. Trskino železnato jetrno olje. Raba tega olja je posebno priporočljiva otrokom in dečkom, ki so nezvojni in nežne narave.

Trskino jetrno olje se železnim jodecem. S tem oljem se ozdravijo v kratkem času z gotovostjo vse kostre bolezn, žlezni otoki, golše, malokrvnost itd. itd.

Cena ene steklenice je 1 krono 40 vinarjev.

OPOMBA. Olje, katerega naročam direktno iz Norvegije, preišče se vedno v mojem kem. laboratoriju, predno se napolnijo steklenice. Zato zamorem jamčiti svojim čč. odjemalcem glede čistote in stalne sposobnosti za zdravljenje.

Cristofolettijsva pljača iz kine in železa.

Najboljši pripomoček pri zdravljenju s trskim oljem. Ena steklenica stane 1 krono 60 vinarjev.

Kupujte samo dvokolesa „Altena“, ki so najboljši francoski sistem in najtrpežnejše vrste bodisi za navadno rabo ali za dirke.

Šivalni stroji **Original Victoria** so najpraktičnejši za vsako hišo. Isti služijo za vsakovrstno šivanje in šikanje (vezenje). Stroj teče brezšunno in je jako trpežen.

Puške, samolose, slamoortnice in vse v to stroko spadajoče predmete se dobi po tovarniški ceni pri tvrdki

Kerševani & Čuk

GORICA, na Stolnem trgu št. 9. GORICA.

Naročajte „Sočo“ in „Primorca“.

Inserirajte v „Soči“ in „Primorcu“.